

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania J. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bydgoszczy
o składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 20 listopada 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 24 lutego 2023 r., sygn. akt III AUa 1665/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. odstępuje od obciążenia odwołującego się kosztami postępowania kasacyjnego strony przeciwnej,**
- 3. oddala wniosek pełnomocnika odwołującego się, ustanowionego z urzędu, o zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Gdańsku zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym.**

[SOP]

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 grudnia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy stwierdził, że J. S. jest dłużnikiem z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Zadłużenie wraz z należnymi odsetkami za zwłokę

naliczonymi na dzień wydania decyzji organ rentowy wyliczył na kwotę 198.252,47 zł.

Kolejną decyzją z dnia 18 lutego 2019 r. organ rentowy zmienił swoją decyzję z dnia 24 grudnia 2018 r. w zakresie okresów i kwot należności z tytułu składek, uwzględniając przedawnienie części należności składkowych i koszty upomnienia i ponownie ustalił zobowiązania J. S..

Wyrokiem z dnia 24 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy: 1) umorzył postępowanie w zakresie, w jakim odwołanie ubezpieczonego od decyzji z dnia 24 grudnia 2018 r. zostało uwzględnione przez organ rentowy w decyzji zamiennej z dnia 18 lutego 2019 r.; 2) oddalił odwołanie w pozostałej części oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku, wyrokiem z dnia 24 lutego 2023 r. oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny wskazał, że pięcioletni termin przedawnienia należności składkowych (art. 24 ust. 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych; jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497), wprowadzony został przepisami ustawy z dnia 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 232, poz. 1378). Zgodnie z art. 27 powołanej ustawy, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą z tym, że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Wedle zasady wynikającej z tego przepisu, do należności składkowych nieprzedawnionych do dnia 1 stycznia 2012 r. (a więc z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia) ma zastosowanie 5 - letni termin przedawnienia, z tym zastrzeżeniem, że liczy się go nie od daty ich wymagalności, tak jak o tym stanowi art. 24 ust. 4 ustawy systemowej, ale od dnia 1 stycznia 2012 r. Wyjątek od tej zasady ustanawia ust. 2 powołanego przepisu, stosownie do którego jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby - zgodnie z przepisami dotychczasowymi - wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu. Stwierdził, że w realiach sprawy niniejszej należności składkowe za okres do listopada 2006 r. przedawniały się z

uwzględnieniem dziesięcioletniego terminu przedawnienia (w odniesieniu do składki za listopad 2006 r. przedawnienie nastąpiłoby w grudniu 2016 r.). Natomiast należności składowe za okres od grudnia 2006 r. przedawniały się z uwzględnieniem pięcioletniego terminu przedawnienia.

Sąd Apelacyjny wskazał, że na gruncie zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne ustawodawca przyjął, że do zawieszenia biegu terminu przedawnienia (art. 24 ust. 5b ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) wystarczające jest podjęcie czynności zmierzającej do wyegzekwowania zaległości. Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2021 r., II USKP 82/21 (LEX nr 3352071) przyjął, że czynnością zmierzającą do ściągnięcia należności jest niewątpliwie wystawienie tytułu wykonawczego przez właściwy organ, ale za czynności zmierzające do ściągnięcia należności mogą być uznane również inne czynności, tj. orzeczenia, pisma kierowane do strony itp., z których treści czy uzasadnienia wynika bezpośrednio, że zmierzają one do ściągnięcia należności. Taką czynnością jest doręczenie upomnienia z zagrożeniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 15 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 2505 ze zm.).

Sąd Apelacyjny powołał się na ustalenia faktyczne, z których wynika, że w przedmiotowej sprawie upomnienia zostały skutecznie doręczone odpowiednio w dniach: 20 września 2004 r., 6 maja 2005 r. i 16 lutego 2008 r., co, w jego ocenie, spowodowało zawieszenie biegu terminu przedawnienia należności składowych. Wyjaśnił, że bieg terminu przedawnienia należności składowych był zawieszony przez okres od wykonania czynności zmierzającej do wyegzekwowania należności (tj. od dat: 20 września 2004 r., 6 maja 2005 r. i 16 lutego 2008 r.) do 17 kwietnia 2016 r. W świetle powyższego nie doszło do przedawnienia należności składowych objętych decyzją z 19 lutego 2019 r.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 385 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c., przez nieuwzględnienie przez Sąd Apelacyjny zarzutu w zakresie okresów i kwot należnych z tytułu składek w zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 lutego 2019 r., zmieniającej decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 grudnia 2018 r.,

„czego następstwem była nieuprawniona odmowa przyznania odwołującemu się, iż nie otrzymywał w sposób skuteczny wezwań lub upomnień (z zagrożeniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 15 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji; z treści tego przepisu wynika, że postępowanie egzekucyjne nie może być wszczęte bez wcześniejszego doręczenia upomnienia, w związku z czym jest to warunek obligatoryjny i konieczny do tego, by w sposób skuteczny prowadzić egzekucję) kierowanych do niego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sprawie zaległości z tytułu składek prowadząca do niewłaściwego zastosowania przepisów prawa materialnego w ustawie z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza odnoszących się do prawidłowego ustalenia i zastosowania terminów przedawnienia należności z tytułu składek w niniejszej sprawie, a w ostatecznej konsekwencji skutkowało niesłusznym oddaleniem apelacji odwołującego się”.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ubezpieczony wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona, gdyż „skarga kasacyjna jest oparta na podstawach, które wskazują, że popełnione przy ferowaniu zaskarżonego orzeczenia uchybienia w zakresie stosowania przepisów postępowania miały kwalifikowany charakter i nie podlegają różnym ocenom, są więc dostrzegalne w sposób oczywisty, a ich naruszenie dalszej konsekwencji prowadzi do niewłaściwego zastosowania przepisów prawa materialnego w ustawie z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza odnoszących się do prawidłowego ustalenia i zastosowania terminów przedawnienia należności z tytułu składek”.

W uzasadnieniu powyższego wniosku skarżący stwierdził, że upomnienie (i prawidłowość jego doręczenia) kierowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w sprawie zaległości z tytułu składek, z zagrożeniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 15 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (z którego treści wynika, że postępowanie egzekucyjne nie może być wszczęte bez wcześniejszego doręczenia upomnienia, w związku z czym jest to warunek obligatoryjny i konieczny do tego, by w sposób skuteczny prowadzić egzekucję) ma podstawowe znaczenie dla właściwego zastosowania przepisów prawa materialnego „w ustawie z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń

społecznych odnoszących się do prawidłowego ustalenia i zastosowania terminów przedawnienia należności z tytułu składek.”

Dalej przywołał treść art. 24 ust. 4, art. 24 ust. 5b oraz art. 24 ust. 5e ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Stwierdził, że w myśl art. 27 ust. 1 ustawy z 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców, do przedawnienia należności z tytułu składek, o którym mowa w art. 41b ust. 1 ustawy wymienionej w art. 2 oraz w art. 24 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 11, którego bieg rozpoczął się przed dniem 1 stycznia 2012 r., stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, z tym że bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia 1 stycznia 2012 r. Zgodnie z art. 27 ust. 2 ustawy z 16 września 2011 r. o redukcji niektórych obowiązków obywateli i przedsiębiorców, jeżeli przedawnienie rozpoczęte przed dniem 1 stycznia 2012 r. nastąpiłoby zgodnie z przepisami dotychczasowymi wcześniej, przedawnienie następuje z upływem tego wcześniejszego terminu.

Na końcu skonkludował, że „jest niedopuszczalne oddalenie apelacji w kontekście podnoszonego zarzutu”.

Organ rentowy, w odpowiedzi na skargę, wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie od skarżącego na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżący wskazał na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami

interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Podkreślić przy tym należy, że naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący w ogóle nie ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi

ani nie wykazuje jej istnienia. Nie wiadomo zatem, na czym miałyby polegać oczywista zasadność skargi kasacyjnej.

Biorąc zaś pod uwagę podstawę kasacyjną (naruszenie art. 385 k.p.c. w związku z art. 233 k.p.c.) i jej uzasadnienie kwestionujące ustalenie, że ubezpieczonemu skutecznie doręczono upomnienia, z zagrożeniem wszczęcia postępowania egzekucyjnego w rozumieniu art. 15 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, to, jak się wydaje, skarżącemu chodzi o oczywiste naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.

Należy zatem przypomnieć, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., a taki przepis powołała skarżący w podstawach kasacyjnych. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., II UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 513257).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz na podstawie art. 102 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

Co do wniosku pełnomocnika odwołującego, się ustanowionego z urzędu, o zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Gdańsku kosztów pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu kasacyjnym - należy wskazać, że koszty te nie mogą być uznane za koszty celowej obrony (art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.). Wniesienie skargi opartej na niedopuszczalnej podstawie nie jest udzieleniem pomocy prawnej i nie uzasadnia przyznania od Skarbu Państwa wynagrodzenia ustanowionemu przez sąd pełnomocnikowi (por.m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008 nr 3, poz. 41 lub z dnia 18 grudnia 2007 r., III CSK 336/07, LEX nr 795782; z dnia 11 maja 2011 r., II CSK 699/10, OSNC ZD 2011 nr C, poz. 72; z dnia 26 listopada 2010 r., IV CSK 332/10, LEX nr 1619608; z dnia 12 listopada 2014 r., II PZ 17/14, LEX nr 1621615).

ł.n

[a.ł]